

Ještě k úvahám o skladbě a strategiích AČR

Úvahy o optimální skladbě AČR a této skladbě odpovídajících **strategiích** (nikoliv však o strategiích jen válečných, ale i provozně mírových) představují zcela logicky hlavní část náplně armádní reformy, a tedy i jeden z prvořadých úkolů armádního vedení.

Není proto překvapením, že stále více plní stránky nejen vojenské odborné literatury, ale že jsou předmětem zájmu institucí i mimo rámec armády.

Kritika, kterou především mimoarmádní, nicméně ale kompetentní veřejnost reaguje na dosažené výsledky a nepřesvědčivá reakce armádního vedení na ni, však svědčí o tom, že i po čtyřech letech svobody armádního vedení a jeho výkonné složky nedokázaly daný úkol dostatečně úspěšně řešit a vyřešit.

Existující neshoda mezi armádou a veřejností (zahrnující i parlamentní reprezentaci) je důsledkem příčin, které nejsou dosud řádně vyjasněny, a proto ani odstraněny.

Jako první příčinu je nutné uvést, že veřejnost chápe a soudí armádu jako nepřipustně zjednodušený celek představující něco jako vícenásobek „hradní stráže“, tj. jako těleso s rozhodujícím a převažujícím významem formy nad obsahem.

Není vhodné (a věřím, že ani nutné) rozsáhle objasňovat, že tomu tak ve skutečnosti zdaleka není, zdůrazňovat, že armáda je organismus mimořádně složitý a že při jeho hodnocení nelze generalizovat a vystačit jen s velmi malým počtem převážně formálních kritérií.

Naproti tomu však nelze pro naši úvahu zamlčet a nezdůraznit, že armáda se, mimo jiné, funkčně dělí na část, která její činnost **organizuje** (MO, GŠ), a část, která z organizace vyplývající úkoly, ať již mírové nebo válečné, **realizuje** (vlastní vojska).

To proto, že za kritizované reformní kroky odpovídají na své úkoly ne zcela stačíci organizátoři, a ne již tradičně dobře připravení a ve světě uznávaní realizátoři (malé vojenské jednotky při společných mezinárodních vystoupeních a cvičeních i při vojsky zabezpečovaných akcích OSN).

Proto teprve tehdy, adresujeme-li kritiku za dosažené výsledky na správné místo, tj. na organizační jádro armády, vyplynou na povrch další dvě rozhodující příčiny, které neuspokojivý stav a tempo reformy vysvětlí.

První z nich je, že **armádní vedení** a jeho příslušné operační složky, pro řešení daného úkolu nezastupitelné, **byly čtyřicet let z účasti na tvorbě koncepcí na nejvyšší úrovni vyloučeny.**

V důsledku toho nebyly nuceny hledat a zvládat odpovídající metody a prostředky vedoucí k žádaným výsledkům, nedokázaly proto udržet krok s jejich rychlým vývojem a nutně **zaostaly**.

Druhou neméně závažnou příčinou je, že nejvyšší vojenští funkcionáři nerozpoznali, že zatímco ve stejné situaci se nacházející ekonomika, potřebující stejně zásadní věcnou reformu jako armáda, mohla najít a naštěstí i našla navzdory důsledkům normalizace nové schopné lidi, připravené daný úkol na úrovni řešit, pak armáda, stojící před stejným úkolem, nerozpoznala, že se této možnosti a nutnosti **sama zbavila** provedenou důslednou „očistou“ v letech 1969-1975. Je známo, že již tehdy stále častější a věcně dobré výsledky produkující snaha izolovaných pracovních týmů vojenských odborníků hledat pokrokovými exaktními metodami důstojnější a přiměřenější postavení ČSLA ve Varšavském paktu byla vždy prvním a hlavním důvodem k jejich propuštění z armády.

Když pak spolu s tím nejvyšší vojenští činitelé nerozpoznali, že právě nový pokrokový a důsledně analytický způsob myšlení (usilující o kauzálně exaktní a komplexní poznání, neredukované jen na přímo vedený konflikt) je v příkrém rozporu s oportunistickým konzervatismem „varšavské éry“, a je tedy dostatečně spolehlivým doporučením pro zastávání významné funkce v armádě, byl problém dovršen.

Absence tohoto pohledu totiž logicky zapříčinila nejen všeobecně známý neúspěch personální očisty, ale z čistě odborného hlediska způsobila, že kompetentní armádní činitelé, bohužel včetně řady reaktivovaných, nevěnovali dostatečnou pozornost organizaci vojensko-vědecké práce. To jest nevěnovali pozornost výběru osob určených k řízení a realizaci této práce a nedocenili význam kontroly a hodnocení používaných pracovních metod a prokazatelnosti proklamovaných výsledků.

Dopustili proto, že se tato klíčová záležitost stala nadále doménou **ambiciózních jednotlivců** (opět včetně mnohých reaktivovaných) **pracujících metodou spekulací a proklamováním subjektivních neprokazatelných tvrzení**, tj. metodou, která nikdy nemůže přinést žádané výsledky.

V důsledku toho **dnes armáda kvalifikované operační pracovníky prakticky nemá** a snaží se situaci řešit urychlenou, nutně však časově náročnou a ve výsledku i méně spolehlivou převýchovou a doškolením vybraných lidí v zahraničí.

Aktivovat, podpořit a využít nezanedbatelné rezervy existující doma však nedokázala, a proto dnes především koncepčně bloudí a jak se zdá i dlouho ještě bloudit bude.

Podívejme se jen velmi stručně na přetrvávající důsledky tohoto bloudění:

Je všeobecně známo, že úspěch každé vědecké analýzy je podmíněn dostatečně exaktním vymezením jejího předmětu a volbou vhodných pracovních metod.

Je stejně známo, že současné složky GŠ usilující v rámci svého pověření o odvození optimální skladby AČR, o formulaci této skladby odpovídajících strategií a v neposlední řadě o zpracování operačního předpisu, vycházejí z axiomu, že AČR musí být dimenzována **pro lokální konflikt s použitím konvenčních zbraní, s omezenými cíli a prostorovým ohraničením.**

Není obtížné rozpoznat, že toto krajně vágní a neukončené vymezení předmětu (překonané ve své neurčitosti už jen teologií) vede k těmto gnozeologickým závěrům:

- ① Neurčitost uvedené formulace dovoluje odvodit prakticky libovolnou škálu nutně účelových tvrzení, nedovolí však žádné z nich dokázat.
- ② Nedovolí dospět k důkazům o optimálnosti zvolené skladby armády, k důkazu o optimalitě využití vložených investic a konkrétní vojenské výkonnosti.
- ③ Nedovolí prokázat správnost výběru i určeného pořadí „transformačních“ priorit, jejichž realizací má být armáda přeměněna.

Myslím, že jde o zcela dostačující důkaz o účelové únikovosti, ale i strategické a ekonomické rizikovosti této cesty, a tedy i o nutnosti jejího zavržení.

Návrh možného postupu řešení

Reálné řešení musí věcně vycházet alespoň z jedné rozhodující exaktně měřitelné a dělitelné, i když mnohoparametrické hodnoty (tou jsou v tomto případě známé vydělitelné a nepřekročitelné finanční možnosti státu) a metodologicky z konkrétně definované jednotky operační výkonnosti armády (např. množství vyprodukované ničivé energie na etalonovou plochu nebo cíl).

To proto, že jen na tomto základě může **analýza (zřejmě postupnými kroky) dospět k prokazatelné představě o jediné, tj. optimální skladbě (podobě) armády a pro tuto skladbu může odvodit takové strategie operačního použití, které opět prokazatelně povedou k maximální operační výkonnosti v konfliktu, resp. k maximální návratnosti v míru, tj. nikoliv nejlevnějšímu, ale ve vztahu ke společnosti k nejvýnosnějšímu provozu.**

Není pochyb, že vyřešení této úlohy povede nutně k těmto výsledkům:

- zbaví současný stav a postup jeho nepřipustné neurčitosti a z ní plynoucích rizik;
- rozdělí možné hrozící konflikty na množinu řešitelnou AČR v osamocení a množinu řešitelnou ve spolupráci s koalicí;
- prokazatelně vyjasní optimální skladbu AČR a ověří optimální strategie;
- vyjasní požadavky, které musí ČR uplatnit vůči koalici a možný i nutný způsob jejich recipročního krytí;
- dovolí považovat komplexní dosažený výsledek za optimální, tj. **za stav dosažitelný a současně dostačující bezpečnosti** (při vyjasněním obsahu těchto pojmů).

Funkčně pak tato cesta vyžaduje:

- aby armáda byla strukturována na principu specializovaných operačních pod-systémů;
- aby se stala členem jediné, výkonnostně dostačující koalice;
- aby měla charakter výběrové množiny dovolující vždy vybrat a včas aktivovat operační uskupení schopné úspěšně řešit hrozící konkrétní konflikt.

Všechny tyto tři funkční požadavky musí zvýšit **nedostačující operační výkonnost armády na výkonnost** pro danou existující situaci současně **dostačující** a minimalizovanou tím, že:

- ◆ **nahradí překonaný vševojskový (varšavský) princip vedení operací**, realizovaný masovými armádami za souvislými frontami v omezeném časoprostorovém rozmachu, v tuhé taktické součinnosti všech druhů vojsk a při nepřípustně velkých ztrátách a obětech,
- ◆ **nahradí princip** nespolehlivých a ne dost výkonných **dvoustranných vojenských smluv a dohod**,
- ◆ **umožní** účinně **reagovat** na velkou **četnost podob, rozsahů a proměnlivosti** možných konkrétních **konfliktů**.

Souhrnně však tyto principy, díky své transparentní exaktnosti a výkonnosti, **vyhovují potřebě konflikty především odvracet, a teprve v případě neodvratitelnosti - úspěšně vést.**

Bližší teoretické i metodologické objasnění této problematiky je uvedeno v předcházejících číslech, tj. 6 a 7/1994 Vojenských rozhledů.

Pro tento konkrétní článek je však podstatné uvést, že **prostřednictvím uváděné teorie i metodiky založené na bázi rozvinutého Lanchesterova deterministického kvadratického modelu byla prakticky analyzována a určena výkonnost rozhodujícího, tj. palebně ofenzivního podsystému AČR, vykazujícího jak maximální exaktně určenou efektivnost, tak základní ekonomickou dosažitelnost.** Výsledky mající charakter důkazů posloužily kompetentním orgánům za zdůvodněný podklad pro volbu letounu L-159C (jako perspektivního základního bojového prostředku ofenzivního palebného podsystému AČR) a jeho potřebné počty.

Z toho jasně vyplývá, že armádní velení stojí před úkolem:

- ▲ **podrobit srovnatelné analýze i zbývající tři podsystému AČR,**
- ▲ **dosažené výsledky sloučit a optimalizovat v jeden provázaný celek.**

* * *

Ne dost cílevědomě organizovaná, rozdělená a především ne dost podporovaná vojenskovědecká základna pracující neodpovídajícími metodami však v brzké době žádané výsledky neslibuje a oprávněné kritice občanské veřejnosti zřejmě ještě dlouho nezabrání.